

МАМЛАКАТ ИҚТИСОДИЁТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ТУРИЗМНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ЙЎЛЛАРИ

Жўраева Гулноза Зопировна

Ўзбекистон Республикаси Банк-молия

Академияси 2-курс тингловчиси

gulnozzopirovna@mail.ru

Tel: +99897369-40-02

Туризм — замонавий глобал иқтисодиётда энг тез ўсувчи тармоқлардан бири бўлиб, у миллий иқтисодиётни мустаҳкамлаш, иш ўринлари яратиш, валюта тушумларини ошириш ва ҳудудий ривожланишга хизмат қилади. Мамлакат иқтисодий ривожланишида туризм салоҳиятини тўлиқ рўёбга чиқариш учун бир неча муҳим йўналишларда иш олиб бориш талаб этилади.

Бугунги кунда дунё миқёсида туризм соҳаси глобал иқтисодиётнинг муҳим ва тез суръатларда ривожланаётган тармоқларидан бирига айланган. Халқаро ташкилотлар маълумотларига кўра, туризм нафақат ялпи ички маҳсулот (ЯИМ) улушини ошириш, балки янги иш ўринлари яратиш, инфратузилмани ривожлантириш ва минтақавий тенгсизликни камайтиришда ҳам катта аҳамиятга эга. Туризм соҳа сифатида қишлоқ хўжалиги, савдо, транспорт, хизмат кўрсатиш ва маданият соҳалари билан чамбарчас боғланган бўлиб, унинг ривожи мамлакат иқтисодий ўсишида кўп қиррали таъсир кўрсатади.

Айниқса, ривожланаётган мамлакатлар учун туризмни ривожлантириш миллий иқтисодиётни диверсификация қилиш, валюта тушумларини кўпайтириш ва ташқи меҳнат бозоридан ички меҳнат бозорига ўтиш имкониятини яратади. Шу боисдан туризм соҳасини ривожлантиришга қаратилган давлат сиёсати, қонунчилик асослари ва стратегик ёндашувлар бугунги куннинг долзарб масалаларидан бири ҳисобланади.

Ушбу ишда туризмни ривожлантиришнинг иқтисодий аҳамияти, қонунчилик асослари ва халқаро тажрибалар таҳлил қилиниб, мамлакат иқтисодиётида туризм салоҳиятини тўлиқ рўёбга чиқариш бўйича таклифлар ишлаб чиқилади.

1. Туризм соҳасида қонунчилик базасини такомиллаштириш

Қонунчиликнинг мустақамлиги ва аниқлиги туризмнинг ривожланишига хизмат қилади. Мисол учун:

- Туризмни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш тўғрисидаги махсус қонунларни қабул қилиш;
- Туристлик лицензиялаш, меҳмонхоналар сертификатлаш ва экскурсия хизматларини тартибга солувчи қонунларни ишлаб чиқиш;
- Солиқ имтиёзлари ва инвесторларга кафолатлар тақдим этувчи норматив ҳужжатлар тизимини яратиш;
- Табiiй ва маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш бўйича қатъий ҳуқуқий механизмларни жорий этиш.

Масалан, Франция ва Италияда туристик жойларни муҳофаза қилиш ва улардан оқилона фойдаланиш бўйича қонунлар давлат, жамоатчилик ва хусусий сектор ҳамкорлигида амалга оширилади.

2. Инфратузилмани ривожлантириш ва сармоялар жалб этиш

- Авиакатновлар, темир йўллар, йўллар ва транспорт инфратузилмасини яхшилаш;
- Туристлик зоналарда меҳмонхоналар, савдо марказлари, дам олиш масканлари барпо этиш;
- Давлат-хусусий шериклик асосида туристик объектларга инвестиция жалб қилиш.

Масалан, Дубайда туризм инфратузилмасининг 80% хусусий сектор томонидан қурилган бўлиб, бу давлат томонидан бериладиган қонунчилик кафолатлари ва имтиёзлар ҳисобига амалга оширилган.

3. Туристлик маҳсулот ва хизматларни диверсификация қилиш

- Экотуризм, агротуризм, тиббий ва маданий туризм каби йўналишларни ривожлантириш;
- Ҳар бир ҳудуднинг ўзига хослигини ҳисобга олган ҳолда локал туризмни рағбатлантириш;
- Янги туристик йўналишлар ва фестиваллар орқали туризм мавсумини узайтириш.

Жанубий Корея, Япония ва Тожикистонда туризм нафақат маданий мерос, балки соғломлаштириш ва қишлоқ хўжалиги билан боғлиқ хизматлар орқали ҳам ривожлантирилаётгани иқтисодий самарадорликни оширмакда.

4. Кадрлар тайёрлаш ва туризм соҳасида таълимни такомиллаштириш

- Туризм соҳасида махсус олий ва ўрта таълим муассасаларини ривожлантириш;
- Хорижий тилларни билувчи, хизмат кўрсатиш маданиятига эга кадрлар тайёрлаш;
- Халқаро таълим дастурлари ва стажировкаларни жорий қилиш.

Швейцария ва Сингапурдаги меҳмонхона бошқаруви университетлари дунё миқёсида тан олинган бўлиб, уларнинг битирувчилари туризм соҳасида юқори даражада фаолият олиб боришмоқда.

5. Цифровизация ва рақамли маркетинг

- Онлайн бронлаш, виртуал экскурсиялар, AR/VR технологиялари орқали туристик маҳсулотларни тарғиб этиш;
- Ташрифчилар фикрлари асосида хизматлар сифатини ошириш;
- Хорижий бозорларга чиқиш учун рақамли платформалардан фойдаланиш.

Масалан, Эстония ва Грузия туризмни рақамлаштириш орқали сайёҳларга қулай шароитлар яратган ва бу орқали кўплаб хорижий туристларни жалб қилган.

Хулоса: Туризмни ривожлантириш орқали мамлакат иқтисодиётини диверсификация қилиш, янги иш ўринлари яратиш ва халқаро имижни

яхшилаш мумкин. Бу йўлда самарали қонунчилик, инфратузилма ривож, кадрлар тайёргарлиги, инновацион ёндашув ва халқаро тажриба асосий омиллардир.

1. Туризм — иқтисодий диверсификация қилиш ва янги иш ўринлари яратишда катта имкониятга эга муҳим соҳа ҳисобланади.

2. Туризмни самарали ривожлантириш учун давлат томонидан аниқ қонунчилик базаси, инвестициявий муҳит ва инфратузилма яратилиши зарур.

3. Халқаро тажриба шундан далолат берадики, хусусий секторни жалб қилиш, рақамли технологиялардан фойдаланиш ва хизмат сифатини ошириш туризмни барқарор ривожлантиришга ёрдам беради.

4. Туризм соҳасида малака ва билимга эга кадрлар тайёрлаш ва уларни халқаро стандартларга мувофиқ қайта ўқитиш — соҳа самарадорлигини оширади.

Таклифлар

1. Қонунчилик соҳасида:

- Туризмни қўллаб-қувватловчи махсус қонунлар ва меъёрий ҳужжатларни қайта кўриб чиқиш ва замонавийлаштириш;
- Инвесторлар учун ҳуқуқий кафолатларни кучайтириш, солиқ ва божхона имтиёзларини кенгайтириш.

2. Инфратузилмани яхшилаш:

- Туристик ҳудудларга бориш имкониятини енгиллаштириш учун йўл, транспорт ва алоқа инфратузилмасини такомиллаштириш;
- Меҳмонхоналар, дам олиш масканлари ва хизмат кўрсатиш нуқталарини барпо этишда хусусий сектор иштирокини кенгайтириш.

3. Туристик хизматлар сифатини ошириш:

- Туристик компаниялар ва меҳмонхоналарни рейтинглаш тизимини жорий этиш;
- Хизмат кўрсатиш маданиятини яхшилаш учун доимий таълим ва малака ошириш курсларини ташкил этиш.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Абдурахмонов Қ.Х., Абдуқаҳҳоров А.Ш. (2020). *Туризм: назария ва амалиёт*. Тошкент: «Иқтисод-Молия».
2. Ҳамидов М. (2021). *Ўзбекистонда туризм соҳасини ривожлантириш истиқболлари*. Тошкент: Туризмни ривожлантириш қўмитаси нашри.
3. Cooper, C., Fletcher, J., Fyall, A., Gilbert, D., & Wanhill, S. (2008). *Tourism: Principles and Practice*. Pearson Education.
4. Dwyer, L., Forsyth, P., & Dwyer, W. (2010). *Tourism Economics and Policy*. Channel View Publications.
5. <https://www.lex.uz/uz> — Ўзбекистон Республикаси Қонунчилик маълумотлари миллий базаси.
6. <https://stat.uz> — Статистика агентлигининг расмий сайти.